

Vredništvo:

na Travnika št. 277. I. nadst. (ono skrbi tudi za razpošiljanje lista).

Prjemajo se za plačilo vsakršna denarja tudi v slovenskem jeziku.

Plača se za vsako natisno vrsto 5 sold, če se oglasilo samo enkrat; natisne, če dvakrat, 8 sold, če trikrat, 10 s. v. n. — Povrh tega še vsak krat 50 s. za štampilj.

PREDNIR

za domačo, slovensko in občno potrebo.

V Gorici, v petek 24. aprila 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po pošti pošiljana za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 60 s., za četrt leta 80 s. Kdor sam po-nje pošilja, plača za celo leto samo 2 g. 80 s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.

Naredilno pismo in reč. l. m. o. je naj se pošilja vredniti.

Posamni listi se prodajo v Gorici v bukvarnici "Sohar-Javi" na Travniku po 5 soldov.

Versko-duhovna borba

naše dobe.

Časniki, kterega koli naroda, v kateri koli državi, kateri svet in kar se po širokem svetu godi, z verskega, s katoliškega stališča gledajo, proučujejo in čitateljem svojim razlagajo, trdijo, da sedanja borba, kakoršna je že več let v Italiji, kakoršna se je v belgijskem parlamentu že mnogokrat vnela, kakoršna je bila unih let med badensko vlado in ravno kar umrlim nadškotom Herm. Vikarijem in kakoršna smo imeli poslednjih mesecev posebno pri nas v Avstriji; borba, ktere hram se razlega v postavodajavnih zborih, v občinstvu, in posebno po časnikih; da sedanja ta borba med cerkvijo in svetno oblastjo, med verskimi zastopstvi in svobodnjaštvom zastran cerkvenih ali cerkveno-državnih vprašanj, ne zadeva golih tistih vprašanj, na ktere se na videz nanaša, timveč da velja veri sami, in ne le tej ali uni veri, ne samo — kakor si misli — katoliški, timveč, da meri v vse pozitivno versko sploh ter da hoče postaviti na njega mesto golo „pamet“ ali humanizem. Memogredé smo imeli tudi v „Dom.“ priliko razgovarjati se o dotičnih rečeh to omenjati. Gorje pa časniku, gorje človeku, ki se predrzne kaj takega reči. To je vojskna zvijača „klerikalcev“, kteri „nedolžnemu“, „poštenemu“ liberalizmu take brezbožne namene in cilje le zato podtikajo, da bi verne ljudi in više oblastnike zoper njega našuntali. Lažljivo-svobodnjaško časnikarstvo roti se in trdi, da njemu ni prišlo nikdar kaj takega v misel; ono da se vpira samo napakam, a nikdar veri sami in bistvu njenemu. In, ker je predržno in nesramno, prevpije, ogluši in preglesi res vse poblešno versko časnikarstvo: svet (mundus vult decipi) mu pri-

trjuje, dobre in resnooljubne časnike pa ima za črnovidce in ovadnike; prav v poštenih krogih se sliši potem govoriti: lejte, lejte, saj liberalizem je res nedolžen in lina poštene, plemenite namene; saj ni tak vrag ne! Nevedoma in nehote jemlje nemisleča omikana množica pseudo-liberalizem za pravi. Verjetnost, zanesljivost in veljava krščanskih časnikov, kteri lažnjivemu svobodnjaštvu po pravici in resnici očitajo, kam mori, je spodkopana: njih beseda pri oslepljenih in omamljenih množicah vsakdanjih naših izobražencev za zdaj premalo ali nič ne zda. — Zatorej smo našli jim drugoga preroka; znabiti da bo njegova beseda bolj prepričljiva, nego unih, ki so umetno za krivo razviti. Šuselka v svoji „Reform“-i bodi novi naš prorok. Šuselka ni katoličan, tudi celó protestant menda ne, ampak t. i. nemški katoličan; on si je neko vero sam stihal. Dasi pa ni pravoveren, pošten je vendar v tem oziru, da božje reči resno premišljuje in vere — išče, ter da drugo brezbožno, cyniško časnikarsko drhal v verskih zadevah mnogokrat oistro po prstih krene. Kakor se Šuselka v politiki sploh modro vede, tako hodi tudi v verskih zadevah svojo pot. Sicer pa se ve, da je treba njegovo razpravo z njegovega stališča soditi in cum grano salis čitati. Za nas ima važnost v tem, da nam zgoraj razloženo mnenje veljavno in zdatno podpira. Ne gledé torej na to, kako bo v naslednjih sostavkih svoje misli razvijal, — kako jih bo, ni težko vganiti — naj zadostuje našem namenu, kar smo posneli iz čl. I. sostavka (v št. 16. „Ref.“ t. l.) „Die freigeistige Bewegung unserer Zeit.“

Imamo pa tudi še drugi namen, da to priobčujemo. Želimo namreč, da bi se naši omikanci, ne le

Podlistek.

Na smrt obsojen.

(Poslovenil — ab — Dalje.)

Srečni, veseli dnovi zletijo tako hitro kakor veter, in mi se čudimo, kako da so izginili; če nas pa obišče nesreča, lazijo nam ure naprej, ino, bi, raket, ystavljajo se trenutki. Od jutra do večera se nam strašno dolgo zdi in noči nočejo konca vzeti! Takih žalostnih dni je preživel župnik. Reč, da je bil svoje reči Bogu izročil, in da se ni bal bodočnosti, pa veselje mu je bilo iz srca izginilo in ni hotelo se več vrniti. In kako bi bilo to tudi mogoče? Vaščani so nanj gledali s strahom in sumom; vsak dan ga je kdo izpraševal, in, ker se je trdovratno branil morivca imenovati, rasel je sum in ljudje so čedalje manj zanj marali.

Druzi duhovni, njegovi sosede, so ga obžalovali, pa ravno to, da so ga milovali, zdelo se mu je hudo in ga je poniževalo. Nar bolj pa ga je sroo bolelo zavoljo tega, da je bilo njegovo delo v vinogradu Gospodovem brez uspeha. Nikogar ni bilo k spovedi, pri sv. maši je bila cerkev prazna, in ko je začel pridgati, so šli še ti, ki so bili v cerkvi, ven, ker niso hoteli poslušati moza, na ktere ga so bili sum zagnali, da je morivec. Še otroci ga niso pri krščanskem nauku več tako pazljivo poslušali.

Tako trpinčeni duhovnik je prosil Boga, da bi ga kmalu iz take nadloge rešil, in pripravljen je bil raji umreti, ko dalje tako trpeti.

Zgodilo se je, kakor je želel. Pravica se ga ni hotela resno lotiti, ker se je ogibala pravde, ktera bi bila za veliko časa spodrinila zaupanje, ki so imeli ljudje do duhovnov. Osumki (sumljiva znamenja) so se pa tako množili, da ni bilo mogoče več odlašati ob-ravnave.

Nekega dne je pridrdral v vas en voz. Vsi stopijo na prag, da bi videli, kam se pelje, pa še radovednejši so postali, ko so žandarja notri zapazili.

Zdaj so vsi vedeli, kam je voz namenjen, saj je bil en sam mož v vasi, ki je imel opraviti z žandarmenjo. Neke stare žene, ki so bile posebno radovedne, so šle za vozom, in kmalu so se dvignili vsi vaščani za njimi. Ko je voz do farovža prišel, bilo je že vse polno otrok in odraslih okoli njega zbranih.

Kočijaž skoči s sedala na tla, odpre vratca, in res stopi žandar ven in pozvoní. Stara kuharica priteče odpret, ko pa žandarja zagleda, se plašno noter obrne. Žandar stopi čez prag.

Tudi župnik, ki je voz slišal, je bil okno odprl in gledal doli. Vsi ljudje so na-nj pogledali, in zapazili da je obledel.

Zdaj je bilo vse tiho v farovžu, morda je poka-

duhovnega, timveč tudi svetnega stanu, lotili resno premišljevanji verske reči. Kajti glavni vzrok letošnjega konkordatnega hrupa je ljuba—nevednost, surova nevednost med omikanci, ki je prava satyra na sedanjo kulturo, s katero se naš rod baha. Spodobilo se pa izobraženosti, posebnim duhovnim, da se navadijo z visocega stališča reči gledati. Naša Gorica je n. pr. vsa druga, če jo gledamo z Grada, s sv. Gore ali s podgorske kalvarije, ko če po ulicah hodeči prah požiramo ali blato cehtamo pa šunder in ropot poslušamo. Ne bodimo kakor „unlauber“, ki pripoveduje, kako sta se on in njegova kompanija pri Kustocih bila s „Piemontežem“, kako se krog njega kroglo švižgale, kako se je „hauptmanov“ konj mrtov v grapo zvrnil itd., pa o načrtu bitve, o njenem splošnem vršenju, o vzrokih, zgube ali zmago nič ne vè; o pravih vzrokih vojske in o tem, kar joj je poslednjič povod bilo, se mu še ne sanja ne.

Po vsem tem poslušajmo zdaj Šuselko!

„Zmota bila bi velika, ko bi se mislilo, da bode sedanja borba zastran cerkvenih zadev in zoper podedovani hierarški stan reči in zoper ustanovo cerkvene, borba, katero vidimo po vseh deželah, ki so že duševno nar dalje naprej prišlo, končana, brž ko bodo rešene iste posamezne zadeve, na katere se nanaša, in da ta borba družega cilja in namena nima, kot n. pr. odpravi konkordate, cerkvene predprave, pridobiti versko enakopravnost, ali svobodo versko itd. Duhovni boj, ki ga bijo omikanli svet dandanašnji, boj, ki tudi že med preprosto ljudstvo če dalje globokoje zajema; sega, bodi si, da vedó tisti, ki se borijo, kaj hočejo, ali hodi, da ne vedó, daleč drez vsa posamezna cerkvena vprašanja, kajti on vse cerkvenstvo sploh zanika.“

Boj je to znanja zoper verovanje, boj svobodnega duha zoper veljavo (avtoriteto), modroslovja zoper pozitivno verstvo, materializma proti spiritualizmu. Borba ta ni nova v kulturni zgodovini krščanske dobe. Začela se je, rekel bi, v pričo Kristusa samega med Apostoli, in ponavljali so jo v vseh stoletjih, tih posami premišljevalci, tih tihavci in dvomivci, tam cele znanstvene šole in korporacije po historični kritiki, modroslovskem razlaganju (analizi), in empiričnem preiskavanju nature. Dandanes se razlega bojni krik te vojske po vsem omikanem svetu. Duhovni načelniki stoje milijonom bo-

ričev na čelu; cilj borbe je: pot gladiti novemu času, začeti novo kulturno dobo.

Borba ta ne velja samo katoliški cerkvi. Tudi po protestantskem svetu je borenje in celo v otrpneli grški cerkvi se nekaj enacega giblje. Duhovni boj naše dobe méri zoper vsa krščanska svetovideža (Weltanschauung) sploh in torej tudi zoper judovstvo, kolikor je ono, kot verstvo, okrenjena predstopnjica krščanske te ideje. Naš čas se bojuje zoper vsako razodeto vero in za verstvo zgolj pametno in naravno, bojuje se zoper osebnega Boga in poteguje za božanstvo po vsej naturi razlito, katero je v človeku k zavednosti prišlo, za immanentno božanstvo, kakor mu doje. (Konec prih.)

Državni zbor.

Zbornica poslancev od 20. t. m. že zopet zboruje. V kratkem bo imela nar. tral lešnik pregrizniti, in bati (1) se je, da izgine vsa undanja „Heisterkeit“ izmed zbornikov in z galerij. Ta lešnik je ministar Brestel na finančni načrt (proračun) za l. 1869. Pretresel ga je do sedaj odsek zborničnega odhoda za finance obatoječ iz 7 mož. Poročevalec je moravski poslanec Alfred Skeno. Po njegovem nasvetu je zavrzel odsek enoglasno ministrov predlog, kar se tiče naloženja davka na premoženje. Ta vpor Skeno-tov in odsekov podpira tudi pomembni vpor več kot 30 okrajnih zastopstev čeških in moravskih, katerih nekatera protestujejo zoper vsako povišanje davkov sploh, druga pa samo zoper davok od premoženja. Po Češkem se tudi čedalje bolj razlega glas, da niso dolžni plačevati davkov, če jih domači deželni zbor ne dovoli. To žuganje pa velja menda samo o novih davkih. Proti Brestel-novim predlogom pišejo tudi mnogi časniki. Zoper premoženjski davok poslednjič je poslalo tudi naše kanalsko obč. starešinstvo tisto glasovito peticijo, zavoljo katere smo v predposlednjem listu „Dom“ rekli, da je K. (gledó na nasvet zastran cerkvenega ali višje-duhovskega premoženja v isti prošnji) nar. imenitnejši kraj v Avstriji. — Skeno dokazuje, da davok na premoženje je prav za prav le povišek zemljičnega, lišnega davka itd.; na dalje, da ta novi davok ne bi nas spravil popolnoma iz premankljaja (deficit-a); premankljej da je viši, kot po ministrovih razkazih: ne 50, temuč blizu 70 milijonov da utegne znašati. — Finančni odbor brž ko ne Skenetu pritrdi; potem pa ministrov predlog tudi v občni zbornični seji skor gotovo pade. Kaj bo potle? Po ustavni šegi bi moral ministar Brestel odstopiti; in znabiti, da bi potegnil za sabo vse cislaštansko ministerstvo. Sicer pa o tem drugo. — Vselejša je druga, tudi denarstvena zadeva, ki jo bo imela zbornica v kratkem rešiti. Potrditi ima namreč že predloženi ji

zal žandar ukaz, da ima župnika v ječo odpeljati. Ni dolgo trpelo, da so se vrata zopet odprla in župnik stopi z žandarjem v kočijo. Kočijaž zapre vrata, sede na sedalo, mahne z bičem in ju odpelje. Zdaj stopi kuharica jokaje na prag; ko pa vidi ljudi, obrne se in vrata zapre.

Pri farovži niso imeli radovedneži več kaj iskati, leteli so tedaj za vozom, in kdor je imel nar. boljše pluča, tekli so nar. dalje za njim, na zadnje pa so morali tudi nar. močnejši se vrniti. Danes i celi teden se ni o družem, nego o zaprtji župnika govorilo; v saboto pa je prišel namestnik v farovž; to je govorico drugam zasuknjlo.

Dolgo časa se ni slišalo, kako župnikova pravda teče; vendar pa so imeli ljudje kaj govoriti. Šla je namreč od hiše do hiše, govorica, da so Janeza v jeli i zaprli. Zakaj? niso vedeli, tudi ne, kje je zaprt. To se je bilo zgodilo tako le: Kedar je bil deželo zapustil, ni bil šel daleč, ampak jo je bil le na drugo stran meje pobrisal, kjer se je bil skril. Ko je bil zapravl ves denar, katerega si je bil umorivši tujca prisvojil, postal je zopet tihotapec. Mejni stražarji so vedeli, da neki nevaren človek nenavadno drzno kontraband nosi, pa ga niso mogli nikoli niti zagledati, niti zvedeti, kdo da je.

Nekega dne so se tedaj zbrali, in se na vse poti

in kraje postavili, na katerih so bili nar. bolj goljufani. Janez pa se ni tega udejel in je zlezel v mrežo. Podati pa ni se hotel, da bi se ne bil branil. Streljal je tedaj in stražarju krepo raznesel. Pa tudi stražarji so jeli streljati, in so ga hudo ranili, ubili pa vendar ne.

Ko je bil on v zaporu, bil je tudi župnik v jeli. Preskočimo zdaj šest mesecev in peljimo brave k javni sodnijski obravnavi.

Bilo je prve dni meseca januarja, ko so bili v mestu poročno sodbijo odprli. Prvi dan je imela hla dognana župnikova reč. Mor. vladi od vseh krajev gl. davcev in poslušavcev skup, zdaj pa, še več, ker je bil zatoženec-duhoven.

Že dolgo popred, ko se je seja začela, bila se je velika množica zbrala pred sodnijskim poslopjem. Zbrali so se bili ubogi in bogati, gospodje in gospé. Vsi so čakali in voljno mraza trpeli. Pogovarjali so se od začetka tiho, ker se niso vendar upali o duhovniku kakor o navadnem hudodelcu govoriti. Nekteri so se pa pray veselili, da se „hinaycu“ šema z obličja strga.

V zvoniku je odbilo ravno pol desete, še pol ure je tedaj manjkalo, da bi se seja začela. Vrata se odpró in ljudstvo vre noter na dyor in prehode ker je bila dvorana že zaprta. Prišeženci prihajajo in gredó v posvetovavnico, ktera je bila prijetno gorka. Ščasoma pride še več ljudi, in vsi so se glasno pogovarjali in vpili.

načrt zastran kovanja novih srebrnih desetice (oziroma, petik in dvojstet) namesti umazanih papirnatih. Kovati se ima vsega drobiža za 12 milijonov gold.; za naše dežele 8 milij. in 400 tisoč, za ogerake 3 mil. 600 tisoč (po razmeri 70:30). Ogerake desetice boje imele ogerski grb in napis, veljale pa bodo tudi pri nas. Izročen je že tudi zbornici načrt postave za vpeljanje porotnic (prisežencev), pa za zdaj samo za take pregreške, ki se storijo s spisi po časniki ali družnih tiskanih knjigah. — Obravnali ima zbornica na dalje načrt zastran prenašanja postave (od 18. okt. 1856) zastran davka od kranja, in postave zastran vžitine od piva.

Ogled po svetu.

Avstrija.

V Budi imajo zdaj naši in ogerski ministri pogovore zastran uravnave vojnih zadev ali javno bramb. V tej postavi, ktera ima voljati za našo in ogersko, deželo gre tudi za to, ali se ima dovoliti Ogrom posebna armada ali ne. Posebna brambovec (honvode) jim misli vlada neki dovoliti, armade posebne pa ne. To bo tudi trd oroh, kadar pride v našem in ogerskem zboru na dnevni red. — „Demokratorska“ stranka na Ogerskem (t. j. tista, kteri je za Avstrijo in cesarja nar manj mar) utrjuje se vedno bolj po deželi. Na veliko saboto pa je dala vlada enega njenega načelnika *Asztalos-a* zapreti; ko se je drugi dan ljudstvo zanj potegnilo, bilo je treba ga z vojniki razgnati. Pri tej priliki se je vnel krvav boj; bilo je več ranjenih in 1 je mrtev obležal. — *Koht* je vrgel že zopet eno bombo (pismo) na Ogersko. Levici ogersk. zbora namreč svetuje, naj se vse nje podstranke zedinijo v eno samo pod imenom „narodno—demokratorska“; gesto naj ji bude: „neodvisnost“, „demokracija“, „ljudska omika“!

V Trstu je umrl 15. t. m. slepi starček, preč. kanonik *Alaš*, 84 let star. Veliko si je prizadeval za dušni in telesni prid ljudi: bil je imeniten sadjorejec.

Dopisi.

Podbrdom 17. aprila. Razvpita „grapa“ od Hudajužne do Podbrda tirja skoro vsako leto svojo žrtv. 9. t. m. velikega četrtka dan je Marija Torkarica vdova iz Kuka (h. št. 4) k maši gredla raz brvi padla, in se tako potolkla, da maja med življenjem in smrtjo. Danes je pa Lucija Valetinčičeva iz Porezna (h. št. 3) stara 9 let namenjena prvo svojo spoved Podbrdom opraviti, tudi v vodo padla, ter so jo morali nesti nazaj v Kuk, kjer služi.

Kdo je temu kriv? Jaz ne, ki sem že sam v tej nesrečni grapi trikrat v veliki nevarnosti bil.

Anton Rutar,
fajmošter.

Na enkrat postane tihota. Ljudje so silili naprej in na prste stopali. „Zdaj gre“, so mrmrali.

In res je prišel. Vklenjen je bil in dva žandarja sta ga spremljala. Odkar je bil jetnik, so mu bila lica upadla, in je bil silno odleden. Gledal je na tla, ker ni mogel povzdigniti nedolžnega očesa k tem ljudem, ki so ga skoraj vsi za krivega imeli. Dolgo ga niso videli, peljali so ga po notranjih prehodih v obravnavsko dvorano.

Zdaj se je zopet vsem jezik odvezal. Vaak je imel kaj reči in kmalu so govorili glasneje nego poprej.

Čakali so še precej dolgo, dokler so se vrata v dovrano odprla, in množica je začela potem siliti noter. Žele nar bliže priti, je drugi drugega stiskal, dokler so se polagama ustavili in pomirili. Ljudstvo, s črnim prtom pokrita miza, sodniki, kteri so bili okoli nje sedli: vse je bilo grozno ginjaivo. Porotniki so sedeli mirno, in čakali, da bi jih predsednik nagovoril, le včas, je eden ali drugi na zatoženca pogledal. Množica je zmiraj imela oči nanj vprto. On pa je na tla gledal, in, ko je zagovornik tiho z njim govoril, je resno i molče z glavo pritrjeval ali zanikaval. Ubogi zlužabnik božji gotovo ni mislil ubežati, pa vendar sta stala pri njem dva oborožena žandarja.

V prostoru, ki je bil za priče odločen, so sedeli drvarji, kteri so bili našli truplo, vasni župan, žlahta

V **Kaualu** bo obhajala čitalnica 3. nedeljo po veliki noči t. j. 3. maja, svoje ustanovljenje z veliko besedo, h kteri vabi vljudno vse družbe in rodoljube slovenske

Odbor.

V **Poddragi** na (kranjskem) Ipavskem se je na belo nedeljo 19. aprila z veliko svečanostjo odprla nova čitalnica. Bil je to imponanten naroden shod. Očeta čitalnice, g. dr. *Luvriča*, ni manjkalo—se ve da—tudi tukaj ne. Imel je o tej priliki sledeči govor:

Slovenski možje!

V sv. Križu sem dokazaval, da je svoboda svojevoljno, pa umno delovanje med mejami, ktere so postavili modri zakoni, ki jih je izdaló ljudstvo samo ali pa ki jih je dal vladar z ljudstvom oziroma z ljudskimi poslanci vred.

Dokazaval sem, da je svoboden, kdor je sam svoj; ali kdor svoja opravila sam oskrbuje.

Polem takim je svobodno tisto ljudstvo, ktero javna opravila samo ali pa z vladarjem vred opravlja. Ker so pa naj imenitnejša javna opravila v državi: postavodajanje, postavovzvrševanje in skrb za občni blagor, in, ker se mora svobodno ljudstvo vsega tega vdeleževati; vidi se, da je vse to prevažno in za ljudstvo preimenitna, pa težka naloga.

Svobodno ljudstvo ima po tem takim v lastnih rokah srečo ali nesrečo—osodo svojo. Vpraša se zdaj, kakšno ima ljudstvo biti, da je svoboda vredna.

Na važno to vprašanje odgovorita nam tur in zgodovina, ki nas ima vedno podučevati v državnih zadevah.

Kakor pri vsakem važnem početju, je tudi tukaj pred vsem potrebno, da ljudstvo pozna in razume ta javna opravila, da zna razsojevati, kaj je njemu in državi v korist, in ktere postave so primerno raznim okoliščinam, da vé, kako važno so volitve, in kakšno in ktere može ima izvoliti v razne zbore.

Javno življenje je pa skozi in skozi le praktično življenje, zato je ne zadostuje razumnost sama, treba je dalje, da se ljudstvo prav tako, marljivo in zvesto vdeležva javnih opravil. To pa je le mogoče, če ljubi narodnost in državo svojo tako, da jima žrtvuje vse strasti, in, če je sila, tudi premoženje in vse dragocenosti, na kratko, da je ljudstvo domoljubno v duševnem zmislu.

Takemu ljudstvu so in bodo postave zmitom sveto, ker mora spoznati, da le natančno izpolnjevanje postav ohranjuje red in javni mir, brez kterih ni mogoče ljudem srečnim živeti; in toliko raji bo spoštovalo te postave, ker si jih je samo dalo.

Tako previdno, domoljubno in postavam podložno ljudstvo mora pa vedno napredovati in bode gotovo napredovalo, a potem ho obogatelo in okrepcalo se, posebno, če je značajno, to je, tako, da trdne volje in stalno izpolje, kar je spoznalo za dobro in potrebno,

umorjenega, stara kuharica in cerkovnik, ktera sta zmiraj jokala. Če ravno je pričal videz zoper župnika, bila sta vendar popolnoma prepričana, da je nedolžen. Na mizi pred stolom za priče so ležale nektore reči, ki so jih pričujoči pazljivo ogledovali. Bila je veja, ktero je bil Leskovec umorjen, njegov listek i denarni pas, župnikov brevir i talar. Kuharica in cerkovnik nista oči obrnila od teh dveh reči, zdelo se jima je, da te mrtve stvari se morate brzo dvigniti i pričevati da je župnik nedolžen.

Predsednik je zdaj sejo odprl. Tožbo, govor državnega pravdnika so vsi tiho poslušali. Priče so posamezno izpraševali. Nekteri ni mogel zatoženca na ravnost obdolžiti, nobeden ni hudodelstva videl, pa vse okoliščine so bile take, da se je moglo reči, da je župnik morivec. On je povedal, da je bil isto noč, ko je bil umor doprinesen, s cerkovnikom na gori, i da se je bil sam nazaj vrnil. Rekel je celó, da je prišel na mesto, ko je morivec umorjenega ubival, da morivca pozna; vstavljaj se je pa slovesno temu, da bi bil on kriv. Predsednik ga je nagovarjal, da naj morivca imenuje. On pa je djal, da ta skrivnost ostane v njegovih prsih zakrita, tudi če bi moral po nedolžnem na smrt obsojen biti.

(Dalje prih.)

in da ni vetrasto ljudstvo, ktero je vsak čas drugih misli, in se da zapeljati sebičnikom in hinavcem.

Zgodovina je zvesto ogledalo vsem važnim dogodkom; tam vidimo vse, kar je kako ljudstvo storilo lepega ali velikanskega, in kaj je pregrešilo. Naj strašnejše pregreške zapazujemo pri vetrastih ali strastnih narodih. Ti so škodili sebi in drugim sosedom, in so prav nevhvaležni bili velikim svojim možem, ktere so zdaj povzdigali do nebes, potem pa pahnili v brezno, zdaj so jim hošana klicali, a potem jih križali. In ne samo starodavni časi, timveč tudi novjši so nam dokazali, da ni daleč od Kapitola do Tarpejske stene. Svobodno ljudstvo mora tedaj biti previdno, domoljubno, postavam podložno, značajno in tedaj sploh moralno.

Da pa ljudstvo postane in da ostane sposobno živeti v svobodi, mora imeti take zavode (ustanove) ali naredbe, ktere oživljajo duha, bistrijo um, zbujaajo domoljubje, ktere krepčajo voljo in ljubezen do dobrega in samostalnega delovanja; naredbe, ktere vedno spodbudajo ljudi, da ne nehajo veseliti se javnega in narodnega življenja. Ti zavodi so, rekel bi, učilnice vsega tega, in take naredbe ali šole so: samostalne občine, okrajna zastopstva, deželni in državni zbori in večkratne volitve, potem ljudski shodi, narodne svečanosti in družbe, v kterih se pretresavajo potrebe in zadeve javnega življenja, družbe, v kterih se berejo dobre knjige in dobri časopisi. Pogoj dobremu knjigarstvu in časnikařtvu je pa svoboda v tiskovanju knjig itd. — In toliko važnejši so ti zavodi in toliko potrebnejše je to duhovito življenje ljudstvu, ker nam že um pravi in zgodovina dokazuje, da po hladnosti in nemarnosti pogiba vsaka reč, in da takšen nemar je smrt narodnosti in svobodi.

Preudarjajo vse to vsak lahko presodi, ali smo mi Slovenci sposobni svobodno živeti, presodil bo tudi lahko, ali imamo zadosti takih zavodov ali ne, i česa nam še manjka. —

Slovenski možje! Golovo nam manjka še marsičesa, ali zadovoljni smemo biti z našimi čitalnicami, ktere so početek ljudske delavnosti in oživljajo ljudskega duha. Velike hvale pa sto vredni vi, Podkrašani, ki niste opočali vsem zadržkom vkljub, temuč sto brez strahu delali, dokler ste dosegli svoj namen. To možko Vaše delovanje nam je porok, da ne boste pozabili, da svobode ni brez domoljubja, brez značajnosti in v sedanjih časih tudi brez omike ne.

V teh lepih lastnostih pa se boste krepčali tudi v tej družbi. Zatorej živite nova čitalnica Podkraška!

V Boven je zadela na veliki četrtek (9j4) ob 10. uri dopoldne v ono hišo strelaj; ker je bil veter, je zgorelo 12 hiš in 2 drugi suhoti.

Domači novičar.

(Zastran petja in vpitja po noči v Gorici) je dala prilepiti po voglih politiška gosposka 20j4 razglas, vsled kterega je oistro prepovedano po 10. uri po ulicah peti, vpiti in šunder delati.

(Volitve za mestno starešinstvo) so bile pretekli teden. Izvoljeni so: v III. vol. skupščini dr. Iv. Jona, dr. Emil Nardini, Ant. Nigris; v II. Iv. Mihelič, grof Rud. Attems, Jan. Marega; v I. skupšč. Andrej Pavletič (kupč.), Al. pl. Claricini. Volilcev je bilo v I. sk. 139; v II. 183; v III. 110.

(Zastran vomanikanja vode v Gorici) smo že v predzadnjem listu „D.“ nekaj omenili. Lani je naredil g. inženir Živic načrt, kako bi se dala Sočka voda iz Solkana *) v Gorico speljati.

Ta načrt ima zdaj po sklepu mestnega starešinstva pregledati v to izvoljena komisija z inženirjema gg. Streinz-om in Bridiga-o; razun tega jej je naročeno, da naj preišče, ali ne bi bilo morda najti novih studenec v Kronberku, ki bi se dali v sedanji vodotok potegniti; dalje, naj bi se skušala porazumeti z g. Ritterjem, da bi iz bavarije nekoliko vode mestu prepustil, in sploh, da bi bil njegov vodotok iz Stračie še na dalje ljudem odprt.

(Razstava) vrtnarijskih in cvetličarskih pridelkov prihodnji mesec bo v novi mestni (municipalni) dvorani (pri realnih šolah.)

(G. Ferd. Mainardis u), deželnemu svetovavcu pri c. k. okrožni sodnji v Gorici je podelilo Nj. Vel., v tem ko je bil na svojo prošnjo v pokoj djan, v priznanje mnogoletnega, zvestega in vspešnega njegovega službenja naslov in stopnjo višega deželnega (apelacijskega) svetovavca.

(Nj. vel. prsu. cesarica je porodila). V sredo 22. t. m. ob 1. popoldne je naznanilo streljanje z grada (21 krat) veselo novico, da imamo cesaričino, (kteri bo brž ko ne imé Marija). — Ob 5. u. pp. je bil v veliki cerkvi slovesen „Te Deum“ z litanijami in blagoslovom, kterega so se vdeležili c. k. uradniki vsch vrat, vojaški častniki in obilno družih ljudi vsch stanov. — Zvečer sto mostna in vojaška banda (una z bakljami) mesto obhodile; nenavadno veliko ljudi ju je spremljalo, ali pa na Travniku čakalo.

Slovenska Matica.

Odborova seja 16. aprila t. l.

Tajnik prof. Lesar je čital računsko poročilo. Novih udov je pristopilo 64; po tem takem šteje zdaj „Matica“ 1364 udov. Knjiga „Slovenski Slovar“ se že tiska; prva polovica pride že to leto na svetlo. „Letopis“ Maticina je tudi že pripravljen za tiskanje. Franc Levstik pripravlja kritično izdajo Vodnikovih pesmi; natisne se jih 2500 iztisov. Srbsko slovensko slovnico obdeluje prof. Zepić. Knjiga „Olikani Slovenec“, ki jo spisuje J. Vesel, bo v kratkem dodelana in pojde že to leto pod tiskarno. Rokopis bodo pregledavali gg. stolni dekan dr. Pogačar, župnik Trstenjak in Matej Cigale v Beču. Slovenski „atlant“, velik in opravljen kakor Mayerjev atlant (v bibliogr. zavodu v Hildburghausen-u) pride na svetlo pri Mayerju v Hildburghausen-u, in sicer letos 3 zemljevidi (oba zemeljski polovini, Evropa, in Avstrija), ter vsreže gotovo tudi potrebi našega slovstva. — Društveni blagajnik dr. Zupanec je sporočal o denarničnih zadevah. Posname se iz njegovega poročila, da ostaja za tekoče leto 3118 gold. a. v., ki se lahko porahijo za izdajanje knjig. Premoženje društveno znaša več ko 30.000 gold. a. v. — Prof. Solar poroča o 2 rokopisih: latinske slovnice in berila latinskega in nasvetuje, naj bi se prenaredila in polle ukupila, da ju „M.“ o priložnem času izda! —

Dr. E. H. Costa poroča o nasvetu, ki se ima predložiti občnemu zboru zastran slovensk. „naučnega slovarja“, in zastran prenaredbe pravil. — Seja je trajala od 5. do 8¹/₂ u. zvečer; izmed vnanjih odbornikov sta prišla državni poslanec grof Barbo in župnik Dav. Trstenjak. („Tr.“)

Doneski

za sv. Očeta Pija IX.*)

Z rekom: za srečno poslednjo ure	gold. 5
„ „ „ „ „ „	5
„ „ „ „ „ „	5
12 Bat (šola) „ „ „ „	3:20
Piccola contribuzione di flor. 15 in carta per l'esercizio pontificio	15
Una devota Bolognese chiede umilmente la sua Benedizione all' adorato Papa-Re per se e la sua famiglia.	
	R. 31:20

Umrli v Gorici.

od 15. do 21. aprila.

15. Amelija Manzen, 5 l. 6 m., trgovca hči, za bol. v grlu; 16. Marija Duška, 85 l., tkalca vdova, za starostjo; 18. Anton Nardin, 1 m. 14 d., dušmarja otrok, za bošastjo; Antonja pl. Luyek, 82 l., c. k. konisarja vdova, za starostjo; Ana Matavlić, 76 l., c. k. uradnika vdova, za vnet. pluć; 21. Viktor Angeli, 3 l., mlakarja otrok, za bol. v grlu.

Borsni kurs na Dunaji 21. t. m. Metall. 58:60; narodno posojilo 62:35; London 116:80; adžjo srebra 114:65; cekini 5:58.

Klatslem P. a. g. M. C. v B. Vaš list me je jako razveselil; Vaše misli so že davno tudi moje misli, do pičice vjemam se z Vami. Škufal bom Vašo in svojo željo po moči izpolniti; čakam le prilike.

*) Dodli 6. g. Jožefu Marušić-u.